

УДК 159.9

Психолого-педагогічна технологія розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів

Пляка Л.В.

Резюме. У статті розкривається зміст, психолого-педагогічні особливості та складові психолого-педагогічної технології розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів. Автор статті дає характеристику та діяльнiсному, особистiсному, гуманiстичному, акмеологiчному та компетентнiсному пiдходам в процесi розвитку професiйної комунiкативної компетентностi в майбутнiх провiзорiв, вказує на значення та особливостi їхнього впровадження в навчально-пiзнавальнiй діяльностi студентiв вищих навчальних закладiв.

Ключові слова: психолого-педагогічна технологія розвитку.

Резюме. В статье раскрывается содержание, психолого-педагогические особенности и составляющие психолого-педагогической технологии развития профессиональной коммуникативной компетентности у будущих провизоров. Автор статьи дает характеристику и деятельностному, личностному, гуманистическому, акмеологическому и компетентностному подходам в процессе развития профессиональной коммуникативной компетентности у будущих провизоров, указывает на значение и особенности их внедрения в учебно-познавательную деятельность студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: психолого-педагогическая технология развития.

Summary: In the article maintenance, психолого-педагогічні features and constituents of психолого-педагогічної technology of development of professional communicative competence, opens up for future pharmacists. The author of the article gives description and activity, personality, humanistic and competence approaches in the process of development of professional communicative competence for future pharmacists, specifies on a value and features of their introduction in educational-cognitive activity of students of higher educational establishments.

Keywords: психолого-педагогічна технологія розвитку

Постановка проблеми. Виконання нових завдань, поставлених перед системою освіти України, кардинальні зміни в суспільно-політичному та економічному житті суспільства вимагають готовності майбутніх фахівців до компетентної праці. Фармацевтичний ринок диктує необхідність підготовки фахівців, які могли б не тільки готувати ліки, а й встановлювати професійні контакти з відвідувачами аптек, лікарями, представниками фармацевтичних підприємств та державних установ. Важливість розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів зумовлена їхньою здатністю до професійної комунікативної діяльності, запитами фармацевтичного ринку.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз наукових досліджень засвідчує, що проблема розвитку професійної комунікативної компетентності набула в психології особливого статусу і досліджувалась з різних точок зору багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями. Зокрема, у психології проблема комунікативної компетентності набула статусу пояснювального принципу в розв'язанні широкого спектру теоретичних та прикладних питань у контексті проблеми професійного становлення, розвитку й самовдосконалення особистості як суб'єкта професійної діяльності (Л. Барановська, А. Василюк, О. Веретненнікова, О. Винославська, Н. Волкова, В. Дранков, О. Жирун, Ю. Жуков, Е. Зеєр, І. Зимня, З. Кісарчук, С. Максименко, А. Маркова, В. Нароліна, Л. Петровська, В. Тюріна та інші).

Мета нашої статті полягає у тому, щоб розглянути зміст психолого-педагогічної технології розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів.

Виклад основного матеріалу. У психолого-педагогічній літературі неодноразово наголошується, що розвиток професійної комунікативної компетентності в майбутніх фахівців, формування професійних комунікативних знань, умінь та навичок відбувається під час навчальної діяльності, що являє собою розвивальний характер. Розвивальне навчання сприяє пізнавальній активності студентів, розширенню їхнього професійного світогляду, розкриттю внутрішнього потенціалу, розумінню особливостей професійної комунікативної діяльності, формуванню готовності до професійної комунікативної діяльності.

Психолого-педагогічна технологія розвитку професійної комунікативної компетентності – комплекс науково обґрунтованих психолого-педагогічних форм та методів навчальної діяльності, спрямованих на професійний розвиток особистості, формування у майбутніх провізорів професійної комунікативної компетентності, що відповідає вимогам, які ставляться сьогодні перед фахівцями фармацевтичної галузі. Ця технологія уможливує зростання ефективності процесу розвитку особистості, впливу на її підсвідомість, процеси сприймання та запам'ятовування навчального матеріалу.

Наша психолого-педагогічна технологія розвитку професійної комунікативної компетентності (рис. 1) відображає процес розвитку професійної комунікативної компетентності у майбутніх провізорів під час навчально-пізнавальної діяльності, базується на фундаментальних наукових знаннях, передбачає нові наукові підходи до організації цієї діяльності, враховує психолого-педагогічні умови та чинники розвитку особистості, забезпечує особистісний та професійний розвиток студентів, сприяє якісним змінам показників та критеріїв розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх фахівців фармацевтичної галузі.

Розвиток професійної комунікативної компетентності – це спеціально організований процес, ефективність якого визначається особливостями організації навчально-пізнавальної діяльності. Міцність професійних знань та їхня дієвість є основним завданням навчальної діяльності майбутніх провізорів. Важливою стає не кількість, а якість отриманих знань студентами.

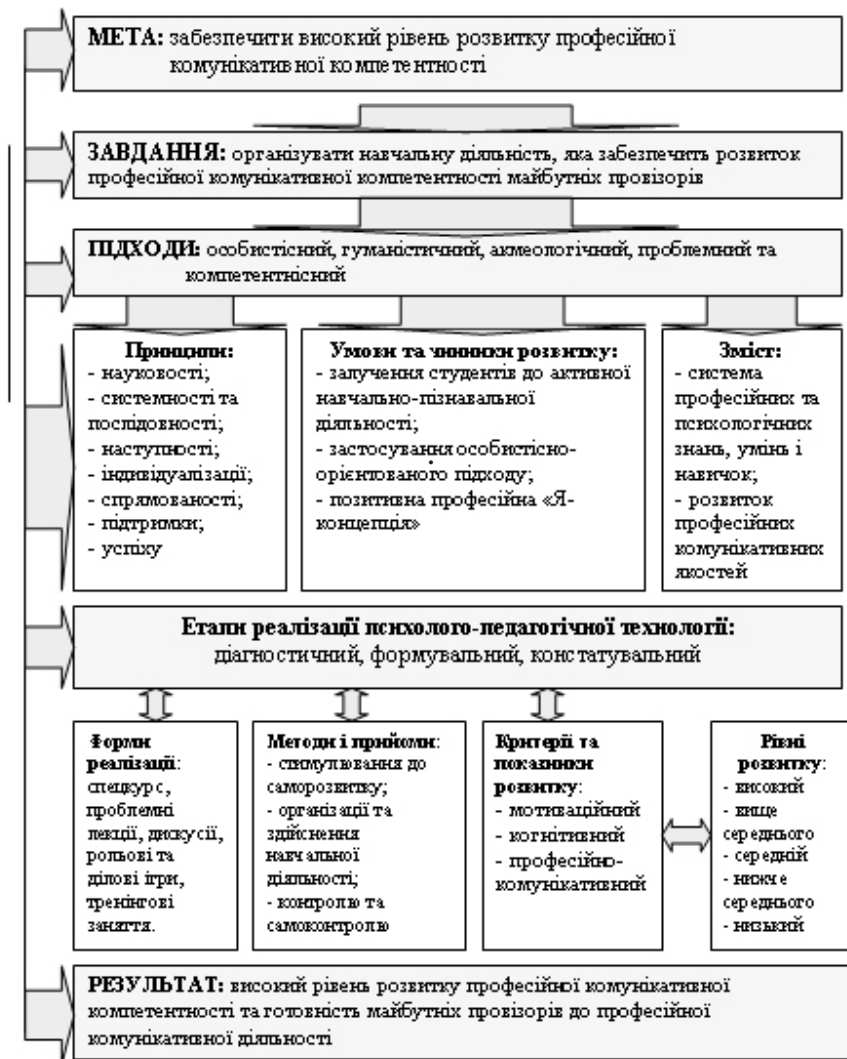

Рис.1 Модель психолого-педагогічної технології розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів

Метою психолого-педагогічної технології є високий рівень розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів. Переконані, що ця психолого-педагогічна технологія зумовлює створення такого освітньо-розвивального середовища, результатом взаємодії з яким є формування в майбутніх провізорів готовності до професійної комунікативної діяльності, розуміння ними своєї індивідуальної сутності.

Мету психолого-педагогічної технології можна реалізувати завдяки виконанню таких завдань:

- організація навчальної діяльності, яка забезпечить розвиток професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів;
- поглиблення знань у студентів щодо ролі спілкування у професійній діяльності фахівців фармацевтичної галузі;
- удосконалення професійних і комунікативних умінь і навичок на підставі психологічних знань;
- розвиток професійних комунікативних якостей у студентів, стимулювання їх до саморозвитку та самоосвіти в процесі фахової підготовки.

Ця психолого-педагогічна технологія дозволяє спрямувати навчальну діяльність майбутніх провізорів на суб'єкт-суб'єктну взаємодію і виконувати завдання розкриття природного потенціалу студентів щодо власного професійного комунікативного зростання та саморозвитку. У результаті психічні властивості майбутніх провізорів відображаються в процесі міжособистісного та професійного спілкування і діяльності.

Запропонована психолого-педагогічна технологія передбачає застосування діяльнісного,

особистісного, гуманістичного, акмеологічного та компетентнісного підходів у процесі розвитку професійної комунікативної компетентності майбутніх провізорів. Згідно діяльнісного підходу, розвиток особистості відбувається саме під час навчальної діяльності. Більшість учених визначають «діяльність» як процес систематичного засвоєння знань, умінь та навичок, необхідних майбутньому фахівцю для плідної праці та самореалізації. Тільки завдяки навчально-пізнавальній діяльності майбутній провізор стає суб'єктом пізнання, має можливість самовдосконалюватися та розвивати свої професійні якості.

Навчальна діяльність ґрунтується на власному комунікативному досвіді та особистісних цінностях студентів, спрямована на самопізнання та професійний саморозвиток майбутніх провізорів, а її успіх залежить від їхньої активності, бажання здобувати нові знань, розвивати професійні комунікативні вміння та навички. На практичних, семінарських і тренінгових заняттях студенти опановують моделі професійної комунікативної діяльності, здобувають професійні знання, комунікативні вміння та навички. Отже, навчальна діяльність майбутніх провізорів має професійну спрямованість, сприяє формуванню професійних комунікативних якостей, зумовлена сучасними вимогами та потребами фармацевтичної галузі.

В основу створення оптимальних умов розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів покладено особистісний, гуманістичний, акмеологічний, проблемний та компетентнісний підходи.

Особистісний підхід забезпечує можливість враховувати індивідуальні (фізіологічні, психічні, особистісні) закономірності розвитку майбутніх провізорів, уможлиблює формування в студентів почуття відповідальності, стимулює появу потреби самостійно здобувати необхідні професійні знання і застосовувати їх на практиці, критично мислити, брати на себе відповідальність за прийняті рішення, досягати необхідного рівня розвитку професійної комунікативної компетентності.

Майбутні провізори мають можливість оцінювати свої комунікативні здібності, визначатися з мотивами професійного розвитку, накреслити особистісну програму навчально-пізнавальної діяльності на перспективу, що забезпечує активізацію професійної самоосвіти і саморозвитку особистості. Особистісний розвиток студентів тісно пов'язаний з сучасними психологічними гуманістичними теоріями.

Гуманістичний підхід до процесу розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів передбачає визнання майбутнього провізора як найвищої цінності, взаємовідносини з яким під час навчальної діяльності будуються на принципах співробітництва та партнерства. Цей підхід дає змогу індивідуальний досвід кожного студента розглядати в контексті його навчально-пізнавальної діяльності. Застосування гуманістичного підходу в процесі розвитку професійної комунікативної компетентності майбутніх провізорів сприяє психологічній підготовці студентів до професійної комунікативної діяльності, визначає їхню позитивну професійну «Я-концепцію».

Провідне місце у процесі розвитку професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі посідає акмеологічний підхід, що ґрунтується на самопізнанні студентами своїх професійних комунікативних якостей. Цей підхід спрямований на самокерований професійний розвиток студентів в основі якого лежить їхнє прагнення до успіху, активна життєва позиція, віра в свої можливості.

Проблемний підхід зумовлює розвивальний характер навчально-пізнавальної діяльності, професійний саморозвиток студентів, сприяє пізнавальній активності майбутніх фахівців. Участь студентів у рольових та ділових іграх, в основі яких лежить саме вирішення складних професійних комунікативних ситуацій, сприяє розвитку професійного мислення, вчить їх самостійно приймати рішення та вирішувати складні професійні комунікативні ситуації.

Компетентнісний підхід забезпечує практичну спрямованість розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів. І. Пометун у своїх дослідженнях зазначає, що компетентнісний підхід забезпечує здатність особистості здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культурнодоцільні види діяльності, ефективно розв'язувати актуальні індивідуальні та соціальні проблеми [3].

В. Болотов та В. Серіков стверджують, що саме компетентнісний підхід визначає вміння майбутнього фахівця розв'язувати проблеми, пояснювати явища дійсності; характеризує їх у взаємини із людьми, в етичних нормах, вибору способу життя тощо [1]. Таким чином, застосування під час навчально-пізнавальної діяльності особистісного, гуманістичного, акмеологічного та компетентнісного підходів сприяють розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів.

Психолого-педагогічна технологія розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів передбачає дотримання таких принципів:

- принцип науковості (забезпечується змістом професійної освіти, останніми досягненнями наукового, соціального і культурного прогресу);
- принцип системності та послідовності (набуття студентами професійних знань, умінь та навичок у системі, де кожне нове знання спирається на попереднє і зумовлене ним);
- принцип наступності (реалізується через вибір змісту психолого-педагогічної технології, адекватних процесу професійного становлення і розвитку комунікативних якостей);
- принцип індивідуалізації (забезпечує індивідуальний розвиток студентів, готовність

майбутніх провізорів до самоосвіти та саморозвитку);

- принцип спрямованості на розвиток професійних комунікативних якостей (реалізується через врахування в процесі професійної підготовки особливостей професійної комунікативної діяльності);

- принцип підтримки (забезпечує підтримку студентам з боку викладача, сприяє професійному саморозвитку, самореалізації та самоствердженню майбутніх фахівців);

- принцип успіху (сприяє формуванню позитивного «Я – образу» особистості майбутнього провізора, стимулює процеси самовдосконалення і самостворення «Я – фахівець»).

Реалізація означених принципів передбачає диференціацію змісту навчально-пізнавальної діяльності, процесу розвитку професійних комунікативних знань, вмінь та навичок у майбутніх провізорів.

Ефективність психолого-педагогічної технології розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів визначається відповідністю результатів навчальної діяльності студентів певним критеріям та показникам, які ґрунтуються на наукових положеннях про розвиток особистості. В. Тушева у своїх дослідженнях стверджує, що критерій – це узагальнений показник успішної навчальної діяльності, основа для класифікації [4]. Критеріями розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів є мотиваційний, когнітивний та професійно-комунікативний компоненти, які вказують на сформованість професійних комунікативних знань, вмінь та навичок, наявність розвитку у студентів професійних комунікативних якостей.

Науковці В. Яременко та О. Сліпущко зазначають, що показник – це те, за чим можна судити про розвиток чого-небудь [2]. Показники фіксують певний рівень розвитку означеного критерію. Ці критерії та показники розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів зумовлені метою і завданнями розвитку професійної комунікативної компетентності, вони є показником готовності цих фахівців до професійної комунікативної діяльності.

Мотиваційний критерій розвитку професійної комунікативної компетентності зумовлений особистісною спрямованістю студентів, активізацією всіх психологічних процесів (мислення, сприйняття та розуміння), характеризує рівень розвитку мотивації майбутніх провізорів до професійного саморозвитку та самовдосконалення, усвідомлення ними значення розвитку професійної комунікативної компетентності. Цей критерій характеризує інтерес майбутніх провізорів до навчальної діяльності, активізує розумові зусилля, зумовлений потребами та інтересами студентів.

Когнітивний критерій розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів передбачає наявність професійних та психологічних знань, комунікативних умінь та навичок; розвиток професійного мислення. Всі ці знання, вміння та навички забезпечують можливість майбутніх провізорів організовувати якісне професійне спілкування.

Професійно-комунікативний критерій відображає розвиток професійних комунікативних якостей та здібностей у студентів; володіння технікою професійного спілкування, уміння конструктивно вирішувати професійні конфліктні ситуації. Співвідношення професійних комунікативних якостей, знань вмінь та навичок, що відповідають виділеним критеріям і показникам складають якісну характеристику рівнів розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів.

Висновки. Таким чином, розроблена нами психолого-педагогічна технологія відображає процес розвитку професійної комунікативної компетентності в майбутніх провізорів, уможлиблює підвищення професійної комунікативної компетентності, передбачає наявність мети, підходів та методів до організації навчально-пізнавальної діяльності, враховує психолого-педагогічні умови та чинники цього розвитку, забезпечує мотиваційну спрямованість навчальної діяльності студентів. Особистісний та професійний розвиток майбутніх провізорів сприяє якісним змінам показників та критеріїв професійної комунікативної компетентності. Результатом впровадження психолого-педагогічної технології у навчальну діяльність є високий рівень розвитку професійної комунікативної компетентності та готовність майбутніх провізорів до професійної комунікативної діяльності.

Література.

1. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. 2003. – № 10. – С. 8–14.
2. Новий тлумачний словник української мови: у 3-х томах / [уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпущко]. – К. : АКОНІТ, 2006. – Т. 1. – С. 718.
3. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. І. Пометун // Основна школа. – 2005. № 3/4. – С. 51–52.
4. Тушева В. В. Основи науково-педагогічних досліджень: [навчально-методичний посібник] / В. Тушева. – Х. : Нове слово, 2006. – 219 с.